

بسمه تعالی

جلسه سوم - آموزش غیرحضوری

درس روانشناسی رشد

فصل دوم کتاب لورا برگ

گروههای ۷۱-۷۲-۷۳

مشاوره ژنتیکی

فرایند ارتباطی است که به زوج ها کمک می کند تا احتمال به دنیا آوردن بچه مبتلا به اختلال ارثی را ارزیابی کند. چه افرادی به مشاوره در این زمینه مراجعه می کنند

۱- افرادی که در وضع حمل مشکلاتی دارند (مانند سقط جنین های مکرر).

۲- میدانند در خانواده ی آنها مشکلات ژنتیکی وجود دارد.

۳- زنانی که حاملگی را تا بعد از ۳۵ سالگی به تعویق می اندازند.

* اگر سابقه ی خانوادگی عقب ماندگی ذهنی، اختلالات روانی، نقایض جسمانی یا بیماری های ارثی وجود داشته باشد. مشاور ژنتیک با زن و شوهر مصاحبه کرده و شجره نامه ای را تهیه می کند و به آنها کمک می کند تا گزینه های مناسب را انتخاب کنند. این گزینه ها عبارتند از : ریسک کردن و حامله شدن، انتخاب کردن از بین انواع تکنولوژی های تولید مثل، اختیار کردن فرزند.

تشخیص پیش از تولد و پزشک جنینی: اگر زوج هایی که ممکن است فرزند نابهنجاری را به دنیا آورند تصمیم بگیرند بچه دار شوند به چند روش تشخیص پیش از تولد در دسترس است :

۱- روش های پزشکی که امکان پی بردن به مشکلات را قبل زایمان فراهم می آورند.

۲- زنانی که در سنین بالا مادر می شوند موارد مناسبی برای آمینوسنتز (نمونه برداری از پرزهای کوریونی) پیشرفت در مهندسی ژنتیک نیز افراد را مورد اصلاح کردن نقایض وراثت امیدوار کرده است.

* پروژه ژنوم انسان = برنامه پژوهش بین المللی بلند پروازانه ای می باشد. هدف آن یافتن ساخت شیمیایی مواد ژنتیکی انسان است و اینکه از اختلال های انسان آگاه شود.

فرزند خواندگی

بزرگسالانی که نازا هستند یا احتمالاً اختلالی ژنتیکی را منتقل خواهند کرد یا کسانی که مسن و مجرد هستند ولی می خواهند خانواده داشته باشند به فرزند خواندگی روی می آورند.

مؤسسات فرزند خواندگی سعی می کنند والدین را پیدا کنند که تا حد امکان با والدین تنی کودک هم سن باشند.

کودکان یا نوجوانانی که به فرزندی پذیرفته می شوند بیشتر از کودکان دیگر مشکلات یادگیری یا هیجانی دارند. توجهات مختلفی برای دوران کودکی مشکل آفرین فرزند خوانده ها وجود دارد: امکان دارد مادر تنی به خاطر مشکلاتی که تصور می شود تا اندازه ژنتیکی باشند مانند افسردگی شدید نتوانسته باشد از کودک مراقبت کند و با این امکان آن را به کودک خود منتقل کند یا شاید استرس، رژیم غذایی نامناسب یا مراقبت پزشکی ناکافی در مدت حاملگی عواملی که می توانند بر کودک تاثیر بگذارند. کودکانی که دیر به فرزندی پذیرفته می شوند مخصوصاً آنهایی که ناملايمات متعددی در اوایل عمر داشته اند بیشتر از همسالان خود احتمال دارد مشکلات پایدار شناختی داشته باشند.

موقعیت های محیطی بر رشد

محیط اطراف ما نیز مانند وراثت ژنتیکی ما پیچیده است. مجموعه ای از تاثیرات چند لایه ای که با هم ترکیب می شوند تا به سلامت جسمانی و روانی کمک کرده یا از آن جلوگیری کنند.

خانواده: خانواده پیوندهای منحصر به فردی بین افراد برقرار می کند. دلبستگی به والدین و همشیرها معمولاً یک عمر دوام می آورند و نقش الگوهایی را برای روابط در دنیای گسترده تر بر عهده دارد. پیوندهای صمیمانه و خشنودکننده خانوادگی، سلامت جسمانی و روانی را در سرتاسر دوره رشد پیش بینی می کند. تاثیرات در جهتی در خانواده وجود دارد که در آن رفتارهای هر عضو خانواده بر رفتارهای دیگران تاثیر می گذارد که به صورت مستقیم و غیر مستقیم تاثیر می گذارد.

تاثیرات مستقیم: ارتباط محبت آمیز و شکیبا پاسخ های یاری گرانه و هماهنگ ایجاد می کند که در آن پیام مثبت ادامه می یابد. در حالی که خشونت و ناشکیبایی موجب خشم و مخالفت می شوند که در آن پیام منفی ادامه می یابد.

تاثیرات غیر مستقیم: تاثیر روابط خانوادگی بر رشد زمانی پیچیده تر می شوند که تعامل بین دو عضو تحت تاثیر دیگران که در موقعیت حضور دارند قرار داشته باشد. تاثیر غیر مستقیم را تاثیر اشخاص ثالث می نامند.

سازگار شدن با تغییر (سیستم زمانی)

رویدادهای مهم مانند تولد یک بچه، تغییر مشاغل، اضافه شدن والد سالخورده به خانواده و... چالش هایی را ایجاد می کند که روابط موجود را تغییر می دهند شیوه ای که اینگونه رویدادها بر تعامل خانواده تاثیر می گذارد. به حمایت اعضای دیگر خانواده و وضعیت رشد هر یک از عضو خانواده بستگی دارد.

دوره تاریخی نیز در سیستم پویای خانواده دخالت دارد در چند دهه خیر کاهش میزان زایمان، میزان بالای طلاق، گسترش نقش زنان و به تعویق افتادن پدر-مادری به اندازه کوچکتر خانواده متغیر شده است.

جایگاه اجتماعی - اقتصادی و عملکرد خانواده

افراد در کشورهای صنعتی بر اساس کاری که انجام می دهند و مقدار درآمدی که برای انجام آن کسب می کنند قشر بندی می شوند.

سه متغیر جایگاه اجتماعی - اقتصادی: ۱- میزان تحصیلات- ۲- اعتبار و مهارتی که شغل مردم لازم دارد- ۳- درآمد فرد

تحصیلات به میزان چشمگیری در تنوع فرزند پروری مشارکت دارد. علاقه ی والدینی که جایگاه اجتماعی اقتصادی بالا دارند به تامین تحریک کلامی پرورش دادن صفات درونی توسط سال های تحصیلی که طی آن یاد گرفتند به عقاید انتزاعی و ذهنی فکر کنند بنابراین برای رشد شناختی و اجتماعی در فرزندان خود مایه بگذارند، حمایت می شوند.

فقر: وقتی خانواده ها فقیر می شوند رشد بطور جدی تهدید میشود. بیکاری، میزان بالای طلاق، میزان پایین تر از دواج مجدد در زنان در مقایسه با مردان و برنامه های ناکافی دولت برای برآوردن نیازهای خانواده مسوول این امار های ناراحت کننده هستند. میزان فقر در بین کودکان بیشتر از هر گروه سنی دیگر است و در کودکان شدیداً فقیر در ایالات متحده از تمام کشورهای غربی بیشتر است. کودکان فقیر بیشتر از کودکان دیگر از سلامت جسمی نامناسب دایمی در رشد شناختی و پیشرفت تحصیلی، ترک تحصیل در دبیرستان، بیماری روانی و رفتار ضد اجتماعی آسیب می بینند.

عوامل استرس زای پایدار که با فقر همراهند به تدریج مستقیم خانواده را ضعیف میکند. وقتی بحران های روز مره ای افزایش میابد اعضای خانواده افسرده، تندخو و اشفته شده و تعامل های خصمانه بیشتر می شود.

غیر از فقر مشکلی که در سی سال پیش شایع تر بوده امکان زندگی خیلی از کودکان و بزرگسالان را کاهش داده است و آن مشکل بی خانمانی است. اکثر افراد بزرگسالی که تنها هستند از بیماری های روانی جدی رنج می برند اما ۳۸ درصد افراد بی خانمان کودکان هستند افزایش بی خانمانی عمدتاً از دو عامل: ۱- کاهش دسترسی به مسکن ارزان قیمت که دولت از آنها حمایت کند- ۲- ترخیص تعداد زیاد بیمار روانی بدون افزایش برنامه های درمانی در جامعه نشأت میگیرد. اغلب افرادی خانمان را زنان دارای فرزندان زیر پنج سال تشکیل

می دهند. غیر از مشکلات سلامتی بسیاری از کودکان از تاخیرهای رشد و استرس هیجانی مزمن بعثت زندگی روزمره خشن رنج می برند.

ثروت

والدین ثروتمند با وجود تحصیلات عالی و ثروت زیادو با اینکه مشاغل بسیار معتبری دارند اغلب نمی توانند به تعامل خانوادگی و فرزند پروری که باعث رشد مطلوب میشود بپردازند. نوجوانان و جوانان ثروتمندی که سازگاری نامناسبی دارند در مقایسه با هم‌تایان خود از نزدیکی عاطفی و نظارت کم‌تر والدین خود را اداره میکند خبر میدهند. در مجموع والدین ثروتمند مانند والدینی که فشار مالی زیادی را تحمل میکنند از نظر جسمی و عاطفی کمتر کنار نوجوانان خود هستند و اغلب توقع بیش از اندازه برای موفقیت دارند برای نوجوانان و کودکان ثروتمند و انهایی که جایگاه اجتماعی-اقتصادی پایینی دارند یک کار روزمره ی ساده مثل شام خوردن با والدین با کاهش مشکلات سازگاری ارتباط دارد.

فراسوی خانواده: محله ها، شهرستانها و شهرها:

به موادی که مفاهیم میان سیستم و بدون سیستم در نظریه های سیستم های بوم شناختی روشن میسازد ارتباط بین خانواده و جامعه برای سلامت روانشناختی حیاتی است. در نواحی فقیرنشین شهری زندگی اجتماعی معمولاً مختل می شود، خانواده ها زیاد نقل مکان میکنند، پارک ها و زمین های بازی در هم ریخته اند. خشونت خانوادگی، سوءاستفاده و غفلت از کودک خیلی بالاست و در مقابل پیوندهای عمیق خانواده با محیط اجتماعی پیرامون سازگاری را افزایش میدهد.

محله: امکانات و ارتباط های اجتماعی را فراهم می آورد که نقش مهمی در رشد کودکان دارند. امکانات محله برای افرادی که از لحاظ اقتصادی محروم اند بیشتر از افراد مرده تاثیر می گذارند. خانواده هایی که جایگاه اجتماعی-اقتصادی بالاتری دارند برای حمایت اجتماعی، تحصیل و فعالیت های اوقات فراغت به محیط های نزدیک خود کمتر وابسته اند. اما در محله های خطرناک و اشفته فعالیت هایی که کیفیت عالی داشته باشند برای کودکان و نوجوانان در هستند حتی در صورتی که این فعالیت ها در دسترس باشند جرم و اختلال اجتماعی دسترسی کودکان و نوجوانان را محدود میکند. محله در سلامت بزرگسالان هم تاثیر گذارند. در اواخر بزرگسالی محله ها بطور فزاینده ای مهم میشوند زیرا افراد وقت بیشتری را در منزل سپری میکنند.

شهرستانها و شهرها

در مناطق روستایی و شهر های کوچک به کودکان و نوجوانان احتمالاً کارهای مهم بیشتری نظیر کار کردن روی ماشین برف روبی محول میشود. بزرگسالان در شهر های کوچک در موقعیت های فردی بیشتری مشارکت دارند. و مقام های رهبری کسب میکنند زیرا برای برآورده ساختن نیازهای اجتماعی به تعداد بیشتری از ساکنان نیاز است. ولی ساکنان شهر های کوچک نمیتوانند از موزه ها بازدید کنند حرفه ای بروند.

موقعیت فرهنگی در قسمتهای بعدی با در نظر گرفتن نقش کلام سیستم در رشد، این موضوع را گسترش می دهد. ارزشها و رسوم فرهنگی فرهنگ ها، تعادل خانوادگی و موقعیت های خارج از خانه تمام جنبه های زندگی روزمره را تشکیل میدهد دید گاه مراقبت از فرزندان و بزرگ کردن آنها و هزینه کردن برای این مراقبت وظیفه ی والدین است و تاریخچه ی طو لانی دارد. دیدگاهی که به موجب آن استقلال، متکی بودن به خود و امور شخصی زندگی خانوادگی بعنوان ارزشهای اصلی در امریکا پدیدار شدند. با وجود اینکه ممکن است فرهنگ برای استقلال زندگی خصوصی ارزش قائل باشد اما تمام شهروندان در این ارزش سهیم نیستند. خانواده های گسترده که به موجب آن سه نسل یا بیشتر باهم زندگی میکنند ویژگی حیاتی زندگی سیاه پوستان است. درون خانواده گسترده پدر و مادر و بزرگسالان نقش معناداری در هدایت نسل های جوان دارند. در حیاتی که فرهنگ ها و خورده فرهنگ ها براساس آن تفاوت دارند یک در جه ای که به جمع گرایی در برابر فرد گرایی تاکید میکنند. در جوامع جمع گرا افراد خود را بعنوان عضوی از یک گروه توصیف کرده و به جای هدف های فردی بر هدفهای گروهی تاکید میکنند. در جوامع فردگرا افراد خود را بصورت هسته های مجزا در نظر می گیرند و به فکر نیاز های شخصی خود هستند این دو الگو فرهنگی با دو دیدگاه متفاوت نسبت به خود ارتباط دارند در جوامع صبح گرا برای خود وابسته به دیگران ارزش قائلند که به هماهنگی اجتماعی، تعهدات و مسولیت در قبال دیگران تاکید دارد. در جوامع فرد گرا برای خود مستقل ارزش قائلند که به کاوش، کشف و غیره تاکید میکنند.

سیاست های دولت و رشد در طول عمر

وقتی مشکلات اجتماعی گسترده مانند فقر، بی خانمانی ایجاد می شود کشورها سعی میکنند آنها را از طریق سیاست های دولتی برطرف کنند. برنامه های دولتی که هدف آنها بهبود بخشیدن به شرایط جاری است. آگاهی از رابطه بین سلامت و محیط:

۱- وراثت رفتاری: رشته ای است که با اشکار کردن مشارکت طبیعت و تربیت در این تنوع صفات و توانایی های انسان اختصاص یافته است. برخی معتقدند که پاسخ دادن به سوال چقدر در هر عامل در قضاوت های موجود بین افراد دخالت دارد مفید و امکان پذیر است اما عده ای نیز معتقدند که این سوال در خود پاسخ نیست. این پژوهشگران معتقدند که تاثیرات وراثت و محیط جدا نشدنی است.

سوال چقدر؟

پژوهشگران برای پی بردن به نقش وراثت در ویژگیهای پیچیده ی انسان از روشهای خاصی مثل برآورد توان تاثیر پذیری استفاده میکنند .

نظر تاثیر پذیری

میزان قضاوت های فردی در صفات پیچیده در جمعیت خاص را که ناشی از عوامل ژنتیکی است اندازه گیری میکند. برآوردهای تاثیر پذیری از تحقیقات خویشاوندی به دست می آیند که ویژگی های اعضای خانواده را مقایسه میکند. همچنین پژوهش های تاثیر پذیری نشان میدهد که عوامل ژنتیکی در شخصیت اهمیت دارد. تحقیقات دو قلوایی در مورد اسکیزوفرنی اختلال روانی که هذیان ها و توهمات، مشکل متمایز کردن خیال از واقعیت و رفتارهای نامعقول و نامناسب را شامل می شود همواره تاثیر پذیری بالایی در حدود هشتاد صدم در اختیار می گذارد.

نقاط ضعف تاثیر پذیری

دقت برآوردهای تاثیر پذیری بستگی دارد به اینکه تا چه حد جنسیت های دو قلو که مورد بررسی قرار گرفته اند تفاوت ژنتیکی و محیطی در جمعیت را منعکس میکنند. برآوردهای تاثیر پذیری بحث برانگیز اند زیرا به راحتی میتوان از آنها استفاده ی نادرست کرد. جدی ترین انتقاد وارد شده به برآوردهای تاثیر پذیری به سودمندی محدود آنها مربوط باشد. گرچه در مجموع برآوردهای تاثیر پذیری تایید میکند که وراثت در مجموع وسیع از صفات پیچیده مشارکت دارند ولی در مورد اینکه چگونه محیط میتواند تاثیرات ژنتیکی را تغییر دهد هیچ چیز به ما نمی گوید.

سوال چگونه؟

پژوهشگران رشد را به صورت نتیجه تعامل پر یابین وراثت و محیط در نظر می گیرند.

تعامل ژن - محیط

اولین مفهوم است بدین معنی که افراد به دلیل ساخت ژنتیکی خود از نظر پاسخ دهی به ویژگی های محیط تفاوت دارد.

دامنه ی واکنش

وقتی محیط از حالتی که اصلاً تحریک کننده نیستند به حالت بسیار غنی تغییر میکنند هر کس بصورت متفاوتی بالا و پایین می رود و تعادل ژن محیط بر دو نکته ی مهم تاکید میکند: ۱- نشان میدهد چون هر یک از ما ساخت ژنتیکی منحصر به فردی داریم بصورت متفاوتی به محیط پاسخ میدهند ۲- گاهی ترکیبات مختلف ژن محیط میتواند باعث شود که دو نفر مثل هم بنظر برسند.

هدایت کردن

مفهوم هدایت کردن راه دیگری است برای اینکه بفهمیم چگونه وراثت و محیط ترکیب می شوند هدایت کردن، گرایش وراثت به محدود کردن رشد برخی ویژگیها به یک یا چند پیامد است.

همبستگی ژن - محیط

مشکل اصلی در جدا کردن وراثت از محیط اینست که آنها اغلب همبسته هستند برطبق مفهوم همبستگی ژن محیط ژنهای سایر محیط هایی که ژن معرض آنها قرا می گیریم تاثیر می گذارند.

همبستگی منفعل و فراخوانشی

دو نوع همبستگی ژن محیط شایع هستند اول همبستگی منفصل چون کودک کنترل بران دارد و نوع دیگر همبستگی فراخوانشی که کودکان پاسخ هایی را فراخوانی میکنند که تحت تاکید وراثت آنها قرار دارند و این پاسخ ها شیوهی پاسخ دهی اولیه آنها را نیرومند میکند.

همبستگی فعال

همبستگی ژن محیط در سنین بالاتر رایج میشود وقتی کودکان تجربیات خود را به خارج از خانوادگی نزدیک گسترش میدهند و آزادی انتخاب بیشتری به آنها داده میشود فعالانه محیط هایی را جستجو میکنند که با گرایش های ژنتیکی آنها متناسب است اینگونه گرایش به انتخاب کردن فعال و محیط هایی که وراثت ما را تکمیل میکند موقعیت گزینی میگویند.

-----پایان-----